

n°11, octubre del 2007

crèdits: Director del projecte (Joan Mayol) / Redactors (Joan Oliver, Iván Ramos i Jordi Muntaner) / Disseny: X. Canyelles.

Contingut:

L'ESFORÇ SERVEIX

- Marcatge de gavines
- Recompte de larves de ferreret
- Plans de recuperació en el BOIB
- Reunions del Consell Assessor de Fauna i Flora
- Possible pla de reintroducció de l'àguila cuabarrada

CLOROFIL·LA, notícies de vegetals

- El túrbit del puig Major i les cabres
- Vicent Forteza a Eivissa

GENT PER CONÈIXER, entrevistes

- Pere Ramon Bonet, nou Director General

RAMPELLADES, notes d'interès

- Mortalitat de *Puffinus yelkouan*
- Eradicació de mamífers introduïts a illes
- Ha mort na Rodri-el coatí continua preocupant
- La conselleria de Medi Ambient i el GOB marquen 3 polls de Falcó marí amb emissors
- Hortolà de canyet
- Continua a bon ritme la reintroducció de la fotja banyuda

HEM LLEGIT, notes bibliogràfiques

- Article sobre el virot petit
- Publicat un nou llibre sobre caragols de Balears

COSES QUE PASSEN, notícies del món

- A Espanya.
Probable epidèmia en els dofins ratllats del Mediterrani Occidental

- A Europa.
Un vell marí famós

- En el món.
Possible extinció del dofí del Lang Tsé

Marcatge de gavines

El 2007 s'ha continuat amb el marcatge de les dues espècies de gavines reproductores a les Illes Balears:

Gavina de bec vermell (*Larus audouinii*). Aquest projecte, d'àmbit espanyol, es va iniciar el 1988. Es marquen polls amb anella metàl·lica oficial i anella de lectura amb un **codi alfanumèric negre de 4 dígits** (inicialment eren 3 dígits). Enguany s'han duit a terme un total de **69 anellaments**, dels quals **17 s'han fet a l'illa de l'Aire** (Sant Lluís, Menorca) i **52 a l'illa de sa Dragonera** (Andratx, Mallorca). Sis dels exemplars anellats a l'illa de l'Aire varen ser adults capturats durant la incubació, als quals se'ls va implantar un transmissor via satèl·lit, dintre del Projecte LIFE europeu destinat a la determinació d'IBAS marines (Àrees Marines Importants per als Ocells).

Els resultats d'aquest marcatges són espectaculars, ja que permeten el seguiment immediat dels amplis moviments que fan aquestes aus. Aquesta informació encara no està disponible. **Fins a l'any 2007, el número d'exemplars marcats amb anella de lectura és de 2800**. Fins al 30 de setembre de 2007, s'han recollit **230 lectures** d'aquestes anelles fetes a les Illes Balears. Es prega que les lectures siguin comunicades a jmuntaner@dgcpea.caib.es. Qualsevol persona que comuniqui una lectura rebrà la localitat, la data d'anellament i també les lectures recent fetes a les Balears. El comunicant quedarà registrat (correu electrònic o dades postals) per tal de enviar-li l'historial complet tot d'una que estigui en marxa la nova base de dades. Enguany, **la lectura més destriable ha estat la d'un exemplar anellat a l'illa de na Plana (Cabrera) el juny de 1988**, vist a les salinetes de s'Avall (Colònia de Sant Jordi). **Es tracta d'un ocell de 19 anys**, en el límit màxim de la seva vida.

Adult de gavina de potes grogues amb anella oficial, anella de lectura taronja i marca alar R, fotografiada al port de Palma l'1 de setembre de 2007 (Foto Maties Rebassa).

Gavina vulgar o de potes grogues (*Larus michahellis*) Es tracta d'un projecte iniciat per la Conselleria de Medi Ambient l'any 2003. Es marquen polls amb **anella**

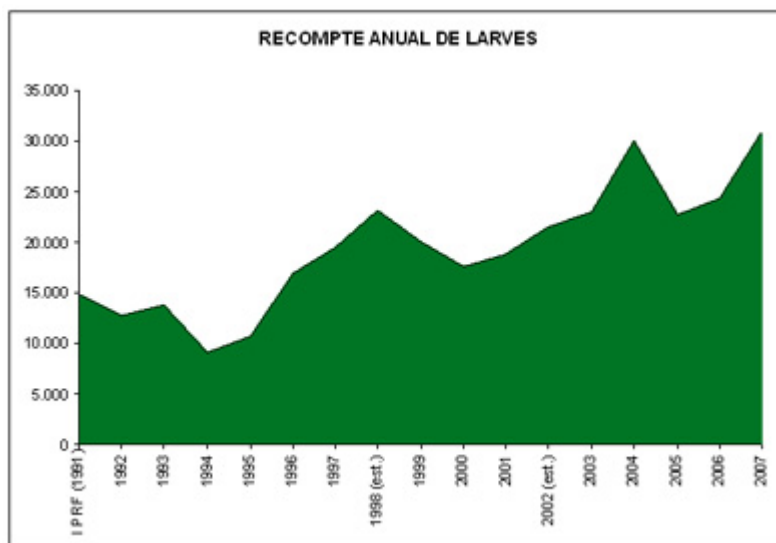
metà·lica oficial i anella de lectura taronja amb un codi alfanumèric de quatre díigits negres que sempre comencen per la lletra B, seguida d'un número i dues lletres. Enguany s'han anellat un total de **230 polls**, dels quals **25 han estat anellats a l'illa d'en Colom** (Maó, Menorca), **13 a l'illa de l'Aire**, **47 a les illes Malgrats** (Calvià, Mallorca), **34 a l'illa de sa Dragonera**, **20 a l'illeta de Sóller** (Sóller, Mallorca), **9 a l'illa del Toro**, **20 a l'illa des Conills** (Arxipèlag de Cabrera), **42 a l'illa de s'Espardell** (Formentera) i **20 a altres quatre illots d'Eivissa** (Tagomago, es Canar, s'Hort i Penjats). Fins enguany s'han marcat amb anella de lectura **1565 polls** i s'han obtingut **1271 lectures de 472 exemplars**. Aquests anellaments estan donant una extraordinària informació sobre l'espècie i en breu permetran conèixer molt bé dades sobre els seus moviments, fonologia, mortaldat i dinàmica de la població. Una part important de la població reproductora balear es desplaça fins a les costes peninsulars des de Girona fins a Múrcia i una altra ho fa a les costes atlàntiques des de l'oest de França fins al nord de Portugal.

Enguany s'ha iniciat un **marcatge experimental de 23 adults** amb anella oficial i de lectura als quals s'ha afegit una marca alar blanca amb un dígit negre de 5 cm, col·locat a l'ala esquerra. Aquests exemplars eren reproductors capturats a sa Dragonera. Les marques alars permeten una localització molt més fàcil de l'ocell i la seva lectura ja sigui posat al terra o a l'aigua i volant. Als pocs dies del marcatge ja es varen fer lectures d'ocells posats i en vol a sa Dragonera. Posteriorment, es començaren a fer lectures al port de Palma i, al setembre, ja s'han vist els primers exemplars amb aquestes marques a la Península.

S'espera que donin un **rendiment molt elevat**. A més, permetran observar si existeixen diferències en els desplaçaments entre adults i juvenils.

Recompte de larves de ferreret de 2007

Enguany, el recompte anual de larves de ferreret, fet al juliol, com cada any, ha experimentat una *forta remuntada*, després del descens de l'any 2005, enregistrant-se un màxim des de l'inici dels recomptes de larves. Les condicions han estat favorables, amb abundància d'aigua a la majoria de punts de recompte, a causa de les fortes pluges de la primavera. **Del recompte de 2006, amb 24.365 larves, s'ha passat a un total de 30.924 larves.**

Com a dades interessants, els torrents de Mortitx segueixen aportant més d'un terç de la població global, amb **10.588 larves** i el torrent de na Mora ha enregistrat el seu

valor màxim des de la descoberta de l'espècie, **4.917 larves**. S'han enregistrat dos mínims històrics a localitats naturals, i problemes de dessecació a dues localitats artificials, però en canvi el conjunt de larves a localitats artificials ha superat per primera vegada les **5.000 larves (5.299)**. Es manté la tendència ascendent de l'espècie.

Els plans de recuperació, en el BOIB

El **passat 7 d'agost** va culminar el llarg procés de formació d'un primer paquet de plans de recuperació d'espècies catalogades a les Balears: **es va publicar l'aprovació dels plans de l'àguila peixatera, el ferreret, la gavina roja i el corb marí (un pla conjunt) i les saladines de Magaluf.**

La tramitació dels plans **és una tasca molt llarga**, que inclou la redacció tècnica, les consultes a especialistes, l'aprovació interna a la Conselleria, els informes jurídics i del Consell Assessor i la informació pública. Finalment, després de molts de mesos de feina, el nou conseller de Medi Ambient, Miquel A. Grimalt, va resoldre l'aprovació i la publicació dels plans, el resum dels quals va ser publicat en el **BOIB núm.120** i pot ser consultat a la plana web de la Direcció General. Actualment, està en curs la publicació dels plans complets com a Quaderns de Natura, i sobretot, posar-los en pràctica. De fet, diverses actuacions que hi estan previstes ja s'han iniciat, sigui pel personal propi de la Conselleria o amb contractes externs.

L'execució completa dels plans queda ara pendent de l'assignació dels medis pressupostaris suficients per dur a terme les diverses mesures que s'hi preveuen.

Reunions del Consell Assessor de Fauna i Flora de les Illes Balears

El mes de juliol va ser molt actiu per al **Consell Assessor de Flora i Fauna de les Illes Balears**. El dia **4 de juliol** es va reunir la comissió de fauna, el dia **5**, la de flora, i el dia **18**, en sessió plenària.

Entre altres temes tractats, s'ha informat favorablement la **catalogació o canvi de categoria de 9 espècies vegetals, 4 invertebrats terrestres i 3 vertebrats**, i es va emetre informe sobre una sèrie de **plans de recuperació, entre altres el del milà, la ratapinyada de cova, l'àpit de Bermejo i la saladina de ses Fontanelles**. Ara es continuarà la tramitació administrativa d'aquestes propostes, fins a la seva definitiva aprovació. Les **actes del CAFFIB** es poden consultar a la finestra corresponent de la pàgina WEB de la direcció general.

Anàlisi prèvia de viabilitat d'un possible Pla de Reintroducció de l'Àguila Cuabarrada

El **3 de juliol** es reuniren a **Valldemossa**, convocats pel Servei de Protecció d'Espècies, **dos dels més prestigiosos especialistes sobre àguila cuabarrada (Joan Real i J.A. Sánchez Zapata)**, amb tècnics del **GOB**, del **COFIB** i de la **Conselleria**, per tal de canviar impressions en torn a la possibilitat de recuperar per a la fauna de les Balears l'**àguila cuabarrada (*Hieraaetus fasciatus*) extingida probablement en torn de la meitat del segle XX**.

Actualment, la **població espanyola és de més de 700 parelles** i permetria un projecte d'aquestes característiques. Els problemes de conservació més importants són transformació d'hàbitat, esteses elèctriques i, en alguna zona concreta, persecució directa, que va ser greu als anys 70 i 80, per part de colomnaires. Avui, les electrocucions són el principal problema, tant en època de cria com de concentració juvenil. **L'espècie va viure a Mallorca i Menorca, almenys fins la primera part del segle XX**. De la visita de camp efectuada pels especialistes, destaca la conclusió que tant els potencials hàbitats de nidificació com de dispersió són perfectament adients i amb una disposició d'aliment més que sobrada. Com a conclusions inicials, es va considerar que, en principi i considerada la limitada extensió de Mallorca, la translocació d'exemplars no suposa cap avantatge rellevant per a l'espècie, ja que els efectius que podrien poblar les Balears no canviarien l'estat general de conservació. Tampoc no suposa cap desavantatge, ja que el nombre d'animals que s'han d'aportar seria limitat i suposaria una fracció irrellevant de la productivitat anual.

Es considera positiu, en canvi, per a la biodiversitat insular, ja que **recuperaríem un element faunístic emblemàtic** que fins i tot pot actuar com a predador d'espècies que en aquest moment no en tenen (com és notòriament el cas de la gavina comuna, *Larus michahellis*). També es pot veure com un avantatge el fet que aquesta reintroducció seria una experiència controlable, i podríem disposar d'una població d'àguiles totalment marcada amb emissors, que ens permetria conèixer la dinàmica d'una població aïllada, sempre que el seguiment sigui correctament dissenyat i efectuat. Això suposa un valor quant als coneixements biològics de l'espècie. Atesa la limitada quantitat d'individus necessaris, l'elevada mortalitat juvenil i els actuals efectius ibèrics, el possible projecte no suposa un nivell rellevant de risc per a la població ibèrica, ni suposaria impactes rellevants sobre espècies actualment existent a les illes.

Es va quedar en la **possibilitat de realització d'una nova reunió**, en la qual s'hauria d'analitzar i detallar el que hauria de ser el contingut detallat de l'estudi de viabilitat per al possible projecte.

[tornar a la portada de CiberESPÈCIES](#)

✓ EL TURBIT DEL PUIG MAJOR I LES CABRES

Des de fa alguns anys i amb un esforç considerable, **la Conselleria manté al cim del puig Major de Son Torrella una sèrie de tancats per reduir l'impacte de les cabres sobre la flora relictada del cim** i, en concret, sobre el **túrbit** (*Ligusticum huteri*) un vegetal exclusiu d'aquest indret, del qual en queden poquíssims exemplars.

A la revisió efectuada fa pocs dies, desgraciadament constatarem que les cabres havien aconseguit obrir bretxa en un dels tancaments i afectaren la major part de peus d'aquesta planta.

A més **algunes magnífiques brostades de teixos, havien estat depredats per aquest herbívor introduït**, l'impacte del qual sobre la flora arriba a ser catastròfic. Afortunadament, dos dels indrets físicament protegits resten indemnes i la planta hi ha vegetat perfectament, i en el tancat violat, un dels peus ha proporcionat una gran quantitat de llavor.

Una **mostra de llavor ha estat tramesa al Jardí Botànic de Barcelona** per tal de diversificar els indrets on l'espècie és cultivada (ja en tenim a Sóller i a Lluc). En una ràpida i exemplar reacció, els caçadors que gestionen Son Torrella, advertits per la Direcció General, i gràcies a la col·laboració de les autoritats militars del puig, varen fer una operació de control de cabres, amb el sacrifici d'una dotzena d'exemplars. **El tancat ha estat reparat** i esperam que la situació de conservació d'aquest patrimoni florístic millori amb aquestes intervencions.

✓ VICENT FORTEZA, A EIVISSA

El nostre company, el **biòleg Vicent Forteza Pons**, ha començat a treballar de

funcionari interí a la Delegació de la Conselleria de Medi Ambient d'Eivissa i l'ha substituït **Eva Moragues, biòloga experta en plantes invasores i en la *Naufraga balearica***, que coordinarà la redacció i aplicació dels plans i projectes sobre espècies vegetals al nostre Servei.

Fins ara, **en Vicent ha estat l'ànima de la majoria de les nostres tasques de protecció de vegetals (i del ferreret)**, i el seu amplíssim coneixement de primera mà del territori de les Balears, la senzillesa i el bon rotllo amb els companys de feina ens ha suposat un ajut inestimable en tots els àmbits.

Et desitjam molt bona sort en la teva nova tasca i ja ens veurem a Vila!

[tornar a la portada de CiberESPÈCIES](#)

● RELLEU A LA DIRECCIÓ GENERAL DE PROTECCIÓ D'ESPÈCIES PERE RAMON BONET, NOU DIRECTOR GENERAL ●

Com a conseqüència dels **resultats de les eleccions del passat mes de maig, el dia 13 de juliol va prendre possessió del càrrec de director general de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental el Sr. Pere M. Ramon Bonet, que substitueix a Antoni Gómez en aquesta responsabilitat.**

El Sr. Ramon forma part del nou equip de la Conselleria de Medi Ambient, regida per Unió Mallorquina al si del pacte subscrit pel nou Govern de les Illes Balears.

Pere Ramon va néixer a Palma, el 3 de maig de 1963 i treballa a l'administració pública des de 1982, en concret com a funcionari del Consell de Mallorca, organisme del qual ha quedat en excedència especial mentre exerceixi les seves actuals responsabilitats.

Des de la seva presa de possessió, Pere Ramon ha visitat ja diverses institucions que col·laboren amb la Conselleria, com són el COFIB, Son Reus, el Jardí Botànic de Sóller o la Fundació Voltor Negre. També ha volgut conèixer directament algunes feines de camp, i ha visitat els tancats botànics del Puig Major.

Oferim als lectors del CIBERESPÈCIES una breu entrevista amb el nou director, el qual té al seu càrrec des del passat estiu la gestió de la fauna i la flora silvestres, entre altres matèries.

● Quins són els motius pels quals us heu fet càrrec de la Direcció General de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental?

He tingut la satisfacció que el meu partit m'hagi considerat la persona més adequada per al càrrec, que he assumit amb molta il·lusió, ja que es tracta per a mi d'una activitat nova, que puc afrontar sense compromisos ni perjudicis. La meua experiència a l'administració em permetrà estalviar temps en temes de funcionament, i esper tenir la capacitat d'impulsar tot l'equip de la Direcció General i incrementar tan com pugui l'equilibri dels tres serveis que tenc, ja que la protecció d'espècies, l'educació i la caça són tres aspectes en certa manera complementaris que poden reforçar-se entre ells.

● Com heu trobat la Direcció General?

Bé, veig que és una Direcció d'una dimensió que permet fer-se'n càrrec amb facilitat, amb equips tècnics ben integrats i amb una bona dinàmica de feina, que faré tot el possible per mantenir. Hi ha molts de projectes iniciats, que esperam poder continuar, i volem afegir noves actuacions per incrementar els resultats. Crec que és una Direcció General poc condicionada políticament, així que no seran necessaris canvis rellevants.

● La protecció de la fauna i la flora requereix sovint de la col·laboració entre administracions. Notau algun canvi en aquest sentit?

El fet que el Govern, el Consell i l'Ajuntament siguin del mateix color, i que el mateix partit hi tenguí les responsabilitats ambientals ha de facilitar la coordinació de manera molt més directa. També esper que la col·laboració amb el Ministeri de Medi Ambient sigui més fluïda. Tot això suposa unes possibilitats que hem de saber aprofitar, i ens obliga a un esforç de gestió important, per respondre a les expectatives que s'han obert.

● Com veis la situació de la fauna i la flora de les Balears?

No som especialista, però veig que tenim una informació de partida bastant bona: el Llibre Blanc d'Espècies, editat enguany, aporta dades molt completes, i una bona base per establir prioritats. Desgraciadament, tenim una llarga llista d'espècies amenaçades, i afortunadament, hi ha una resposta administrativa eficient, com ho demostra l'aprovació recent de tota una sèrie de plans de recuperació de distintes espècies de fauna i de flora. En definitiva, el que importa és no abaixar la guàrdia, i mantenir-nos actius per evitar la pèrdua de biodiversitat.

● Quines prioritats considerau que convé aplicar?

Pens que les prioritats vénen marcades pels mateixos problemes de conservació, i hem de saber respondre. En aquests moments, és urgent recuperar la intensitat de feina davant el tema del verí i els esquers enverinats, que em preocupa no sols a mi, sinó també al Conseller. Ja hem donat instruccions per estudiar la posada en marxa d'un equip propi de cans per detectar esquers enverinats, que alguns incontrolats encara utilitzen. És important no culpar cap col·lectiu, no es pot dir que el problema són els caçadors, perquè em consta que la major part dels practicants d'aquest esport lamenten ben sincerament aquesta pràctica, i són perfectament conscients dels problemes que genera. Però és un tema que s'ha de resoldre, i farem tot el que estigui a les nostres mans.

● Creis que la sensibilitat pública en matèria de conservació d'espècies és suficient?

No, i això que és important, però encara hi ha camí per córrer. La direcció general també és responsable de l'educació ambiental, i per tant, tenim la possibilitat de treballar directament en la millora d'aquesta conscienciació general. Em sent com un pare de tres fills, i tenc l'obligació i la voluntat d'estimar-los igual: protecció

d'espècies, educació ambiental i caça són complementaris i per a mi tenen la mateixa importància.

tornar a la portada de [CiberESPÈCIES](#)

1. Mortalitat de *Puffinus yelkouan*

El 22/05/07 ornitòlegs del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà van recollir **21 cadàvers** de *Puffinus yelkouan*. Durant els dos dies posteriors, es va recórrer la Badia de Roses, on es reculliren **41 cadàvers** de *Puffinus yelkouan*, dos de *Puffinus mauretanicus* i un de *Calonectris diomedea*. Després de les anàlisis pertinents, es va determinar que la causa de la mort era el consum d'algues marines tòxiques del gènere *Pseudo-nitzschia*, productores d'**àcid domoïc**, de potents efectes neurotòxics.

Font: Ricard Gutiérrez. Butlletí del GIAM N°29. Ver.2007.

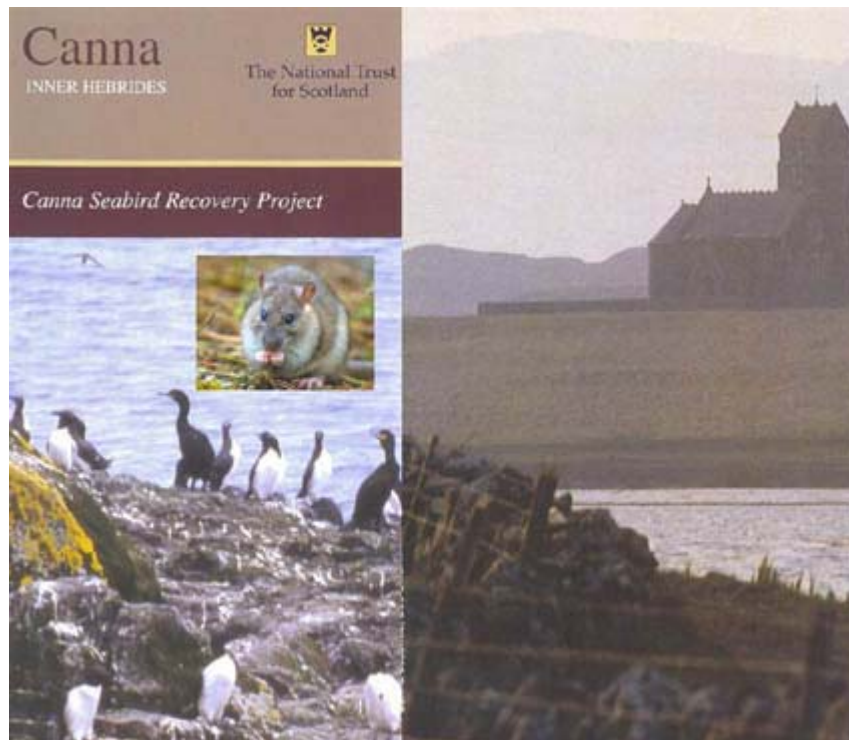

2. Prioritats en l'eradicació de mamífers introduïts en illes i la conservació de les aus.

El passat 18-19 de setembre, es van celebrar a Edimburg unes **jornades sobre mamífers invasors en colònies d'aus marines**. Es va avaluar l'èxit del recent projecte d'eradicació de la **rata marró** en l'illa de Canna i es va fer una revisió de l'actual situació en l'Atlàntic Nord i Mediterrània. El més interessant de les jornades ha estat l'aspecte pràctic i les propostes futures de prioritització de les campanyes de control de mamífers invasors en illes.

Es tractava de respondre a la pregunta **d'on i de quina forma cal gastar els limitats recursos disponibles**, una qüestió que interessava sobretot als assistents de la regió Mediterrània. En l'actualitat, l'eradicació de rates en illes ja no té tantes limitacions metodològiques: l'únic límit real és els diners que volem invertir en l'eradicació, un recurs que evidentment, no és infinit. Com a colofó de les jornades, es va presentar un interessant estudi realitzat per diversos autors, i en el qual ha col·laborat la Conselleria de Medi Ambient (més informació en Animal Conservation vol. 10-3: online-preview).

L'**objectiu** d'aquest estudi és analitzar on es poden obtenir els millors resultats en la conservació d'aus: **major èxit de conservació / diners gastats**. Es tracta d'una anàlisi objectiva, sense tenir en compte decisions socials o polítiques. En el rànquing d'illes del món, **les petites Illes Balears se situen en un destacat lloc** on un esforç de conservació pot aconseguir, a curt termini, grans èxits. Dit d'altra manera, el que es gasta a eradicar rates i moixos de les nostres illes, són uns diners bé invertits.

Projecte d'eradicació de la Illa de Canna. Amb una superfície de 1.130 ha i una població permanent de 15 habitants. Fou desratitzada en el 2007, encara que es realitzarà un control exhaustiu durant els pròxims anys i es prendran estrictes mesures de quarentena. El principal problema és la possible reintroducció de rates amb aliment per al bestiar.

Autor de l'article: SKUA SL.

3. Ha mort na Rodri:

El passat dia 1 de maig de 2007 va morir al **Centre Sanitari Municipal de Son Reus** na Rodri. **Rodri era un exemplar de voltor negre** provinent de la col·lecció particular de **Fèlix Rodríguez de la Fuente**. Va néixer a Badajoz el 1974 i, des de sempre, havia viscut en captivitat.

Va ingressar al centre el 14 de maig de 1981 i ben aviat es va convertir en tot un símbol de la conservació del voltor a Mallorca. Els darrers anys es mostrava als escolars per a tasques d'educació ambiental. Fins l'any passat va pondre ous. Els manescals de Son Reus feren tot el possible per salvar-li la vida, però tots els esforços foren inútils. **Va morir als 33 anys**, una considerable edat per a aquests animals.

4. El coatí continua preocupant!

S'han repetit aquest estiu les **observacions de coatís** a la part central del Raiguer, a la confluència dels termes de Manco-Lloseta i Selva. En concret, un **grup familiar bastant nombrós** ha estat observat, i sols s'ha pogut capturar un exemplar. També hi ha hagut observacions d'un exemplar pel Port de Sóller.

El Servei està enllestit un article detallat, per a una publicació científica, que serà inserit a la WEB en pocs dies. Però allò realment important és que **la informació**

d'observacions ens arribi de forma ràpida i precisa, ja que s'ha demostrat que és la millor forma de facilitar la captura dels animals.

5. La Conselleria de Medi Ambient i el GOB marquen tres falcons marins amb emissors de satèl·lit

El passat 14 de setembre, tècnics i agents mediambientals de la Conselleria de Medi Ambient, amb la col·laboració del COFIB i del GOB, implantaren a **dos joves falcons marins de la colònia de Tagomago**, uns diminuts **emissors de satèl·lit**, que permetran seguir els moviments d'aquestes aus al llarg de la seva vida. El dilluns següent, els ornitòlegs del GOB aconseguiren fer-ho amb un **adult de la colònia de Formentor**.

Els emissors **són uns petits aparells**, que queden fixats al dors de l'animal mitjançant una cinta, dotats d'una microplaca solar. **Emeten una senyal, captada pels satèl·lits Argos**, que permet la seva localització. La **Universitat d'Alacant** té un projecte científic de seguiment de l'espècie, i va demanar a la Conselleria la seva col·laboració per a marcar els animals.

El **falcó marí** és una espècie endèmica de la Mediterrània, especialment adaptada a viure del fluxe d'ocells migratoris de tardor. Se sap que passada la cria, els falcons emigren cap a Madagascar i altres illes de l'Índic, i que a la primavera retornen a l'àrea de cria i es dispersen per la Península Ibèrica. Les rutes, durada i detalls dels seus viatges són encara mal coneguts, i amb aquesta tècnica es podran aconseguir dades molt precises de la biologia d'aquesta espècie protegida. Cal destacar que **quasi el 70% dels efectius d'aquesta espècie a Espanya nidifiquen a les Balears**.

Tant prest com aquestes aus comencin la seva dispersió, **els resultats del seguiment seran visibles a la pàgina WEB** de la Conselleria, de manera que qualsevol persona interessada podrà conèixer en temps real la localització dels falcons. El projecte serà continuat els anys a venir amb la col·locació de més emissors a altres exemplars, per tal de comptar amb una mostra representativa, que permeti millorar els coneixements biològic d'aquesta espècie i aplicar-lo a la seva conservació.

6. Hortolà de canyet (*Emberiza schoeniclus*)

L'**Hortolà de canyet** és un passeriforme de la família dels emberízids que ocupa, preferentment, vegetació de zones humides. A Espanya i Portugal hi viuen dues subspècies reproductores, *Emberiza s. lusitanica* i *Emberia s. witherby*. Ambdues poblacions es troben molt fragmentades i el seu hàbitat s'ha vist molt reduït. Recentment es va detectar una molt important reducció de les seves poblacions, la qual cosa va fer que figurin al **Llibre Vermell dels Aucells d'Espanya com en perill d'extinció**.

La catalogació oficial està actualment en revisió, i està en tramitació catalogar-lo de **VULNERABLE en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades**. A les Illes Balears, la subspècie *witherby* es troba exclusivament, com a reproductor, a s'Albufera de Mallorca. Per altra banda, a tota Espanya, a l'hivern arriben importants contingent de la subspècie nominal *schoeniclus*, que manté una població comú i abundant per gran part d'Europa. A s'Albufera, l'espècie ha experimentat una dramàtica reducció poblacional, passant de les 250-1000 colles estimades en 1990, a 400 parelles el 1992, 250 parelles el 2000 i un mínim censat d'uns 30 mascles cantors el 2007, si bé, segurament, n'hi ha alguns més.

Actualment, el servei de Protecció d'espècies i el parc natural de s'Albufera han iniciat un **projecte de seguiment intens** d'aquesta població i ja s'han contractat els serveis de l'expert **Nick Riddiford** per tal de recollir l'informació existent. Al mateix temps s'ha iniciat la planificació de les feines a desenvolupar, que probablement desemboquin en un **Pla de Conservació** a redactar el proper any.

6. Continua a bon ritme la reintroducció de fotja banyuda

Al parc natural de s'Albufera de Mallorca s'han alliberat, entre 2004 i 2007, un total de **46 exemplars procedents del centre de cria en captivitat que la Generalitat Valenciana** té al Saler (València). Des del primer any algunes parelles varen criar, amb més o menys èxit. La situació d'enguany és la següent: En total han hagut **5 parelles** controlades durant tota la primavera i part de l'estiu. D'aquestes 5 parelles, **3 han criat** amb seguretat i 2 més ho han fet probablement.

La parella de la llacuna d'acimatació de Sa Roca, formada per l'exemplar amb collar 048 i un sense collar, ha fet 3 postes i han tret, respectivament, 0 polls, 5 polls i 4 polls, el que fa un total de 9 joves encara vius i ben sans.

La parella del canal de sa Siurana, formada per l'exemplar amb collar 049 i una sense collar, ha fet 1 posta de tres polls, els quals es troben encara vius i ben sans.

La parella del Gran Canal-Sa Roca, formada per l'exemplar amb collar OPW i un sense collar, ha fet una posta de la que ha surtat 1 poll que, actualment, encara està viu i ben sa.

Això puja el nombre de joves surats enguany a 13, la xifra més alta des que es varen alliberar les primeres aus. De les altres dues colles no s'han vist polls ni joves, encara que si s'han vist conductes clarament territorials i de parella. Hi ha observacions d'un exemplar més, però solitari (174) als canals centrals del Parc. Fa un parell d'anys, un exemplar amb collar OPR es va desplaçar a la desembocadura del torrent de Canyamel (Capdepera), a on encara es troba en l'actualitat, compartint l'hàbitat amb fotges comuns.

Com a novetat, el **26 de setembre de 2007 s'ha fet la primera reintroducció de 6**

exemplars, procedents del centre de cria de València, a la Reserva Natural de s'Albufereta. Aquesta acció és una passa important per a l'ampliació de l'àrea de distribució de l'espècie a Mallorca.

Autor: Pere Vicens.

[tornar a la portada de CiberESPÈCIES](#)

HEM LLEGIT

notes bibliogràfiques

● ARTICLE SOBRE EL VIROT PETIT.

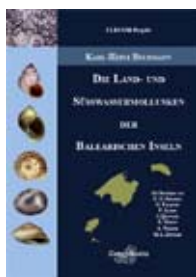
L'EXPANSIÓ DE L'ÀREA DE DISTRIBUCIÓ PER RAONS CLIMÀTIQUES D'UN PREDADOR AMENAÇAT A LES AIGÜES DEL NORDEST DE L'ATLÀNTIC.

Aquesta és la traducció del títol en anglès d'un **article recent a la prestigiosa publicació *Biology Letters* 2007 (3), 529-532** en el qual oceanògrafs i ornitòlegs britànics i francesos descriuen els efectes del canvi climàtic sobre la hivernada a l'Atlàntic del **virot petit (*Puffinus mauretanicus*)**, una espècie endèmica de les Balears i amenaçada al nivell mundial. Una anàlisi de les observacions i registres dels darrers 25 anys demostra una expansió ràpida de l'àrea de distribució postnupcial de l'espècie a l'Atlàntic nord-est (on el nostre virot migra després de criar).

Aquest desplaçament cap al nord està en relació al canvi de temperatura de la superfície de la mar, que està quantificat en 0,6°C des de la meitat dels anys 90, la qual cosa ha provocat canvis en la distribució del plancton, i per tant, dels peixos planctòfags que són, justament, l'aliment dels virots. Evidentment, aquest desplaçament de la zona de distribució pot tenir conseqüències en la supervivència i la conservació de l'animal, a més de constituir una evidència més del canvi global.

● PUBLICAT UN LLIBRE DE CARAGOLS DE BALEARS

Amb el títol: **Die Land- und Süßwasserschnecken der balearischen Inseln** l'autor alenany K.-H. Beckmann acaba de publicar un llibre de tapa dura i edició de luxe en el que al llarg de 255 pàgines ens presenta 200 figures a color, 6 mapes de distribució i 12 làmines a color per la identificació ràpida de les closques dels pulmonats terrestres de Balears.

tornar a la portada de **CiberESPÈCIES**

A Espanya:

● **PROBABLE EPIDÈMIA (MORBILLIVIRUS) ENTRE ELS DOFINS RATLLATS DEL MEDITERRANI OCCIDENTAL**

Als anys **1990-1991 van aparèixer avarats a les costes del Mediterrani occidental milers de dofins ratllats** (*Stenella coeruleoalba*), molts d'ells encara vius. A Balears, es van enregistrar quasi cent avaraments per les mateixes dates. Investigacions posteriors van demostrar que l'espècie **es va veure afectada per un virus Morbillivirus específic** que ocasionava lesions multiorgàniques als exemplars i en provocava la mort ràpida, per això els animals avarats havien mort recentment o, en alguns casos, avaraven encara vius.

Probablement, van morir milers d'exemplars. Aquesta espècie és de costums oceàniques i viu en grups nombrosos enfora de les costes, pel que la transmissió de la malaltia vírica és molt ràpida i fatal per molts d'animals, que arriben a les costes en un estat irrecuperable. A la **tardor de 2006**, van començar a aparèixer dofins ratllats morts a les costes d'Andalusia, no en gran nombre però si en poc temps. A la vegada, a la zona de Múrcia al febrer es trobaren avarats **dofins ratllats i caps d'olla** *Globicephala melaena*, amb símptomes de la malaltia.

Posteriorment, a Mallorca el mes de març va avarar **un cap d'olla viu a la platja de Muro**, que en anàlitzes posteriors va permetre identificar el Morbillivirus com a causant de la mort. Fins ara han continuat els avaraments a tot el Mediterrani espanyol. Per altra banda, a Balears els avaraments de dofí ratllat no han estat més nombrosos que altres anys, però alguns d'aquests animals han arribat recentment morts i molt depauperats, i és quasi segur que l'epidèmia ja és present a les nostres aigües.

Amb tots aquests antecedents el **13/9/07 va tenir lloc a la Direcció General de Biodiversitat del Ministeri de Medi Ambient (MMA) la segona reunió sobre**

L'epidèmia de Morbillivirus de dofí ratllat al Mediterrani espanyol, amb assistència de representants de les comunitats autònomes d'Andalusia, Múrcia, València, Catalunya, **Balears** i del Ministeri de Medi Ambient (MMA). Les comunitats autònomes varen presentar diverses estadístiques sobre avaraments de dofins ratllats i analítiques elaborades específicament per identificar Morbillivirus. Bàsicament, es va inferir que hi ha un increment clar d'avaraments de dofí ratllat des d'Almeria fins a Castelló, semblant a l'episodi de 1990-1991, no és el cas de Catalunya i Balears, on les xifres són semblants a altres anys.

Molts dels avaraments (40 %) són d'animals joves i molts avaren vius. Es van revisar els avaraments de juliol fins a setembre, amb un increment molt clar el mes d'agost a València amb més de 30 animals avarats. En un primer resum, d'uns **165 *Stenella coeruleoalba* avarats dins el 2007**, més de 125 ho foren des de l'1 de juliol fins al 13 de setembre. A Andalusia, Múrcia i València ja s'ha trobat el Morbillivirus de dofí ratllat. Per altra banda, **a Balears, de 13 exemplars avarats al 2007, 6 ho foren a l'estiu**, dades que entren dins la normalitat. S'han analitzat 4 exemplars i 1 ha donat un positiu no segur (encara). És significatiu que en el període 2000-2006 van avarar 3 caps d'olla i només de gener a abril d'enguany ja n'han avarat el mateix nombre, amb un positiu segur (se suposa que la malaltia va començar en aquesta espècie i s'ha contagiat als dofins ratllats).

Es va revisar el protocol d'analítiques per identificar Morbillivirus (només útil en animals recent morts o congelats) i Catalunya va proposar la redacció d'un protocol per animals vius, bàsicament per decidir el moment de l'eutanàsia amb criteris que es puguin defensar davant la opinió pública. En resum, les comunitats autònomes es van comprometre a aportar informació actualitzada i prosseguir amb les analítiques quan l'estat dels animals ho faci possible. No hi ha una opinió clara sobre si l'episodi és a les acaballes (pareix que al setembre hi ha hagut una disminució d'avaraments) o s'anirà estenent cap al nord del Mediterrani occidental.

A Europa:

 Un vell marí famós

El dia **6 de maig** es va detectar a les illes Desertes una femella viva de vell marí amb una **profunda ferida** a la part cabdal. Aquesta ferida va ser, probablement, causada per l'home ja que, segons pareix, s'ha intentat ofegar aquest animal fent-li una pedra de gran pes a la cua. L'animal fou batiat com **Desertinha** i es va muntar un dispositiu amb la participació de l'armada portuguesa, el Museu de Balenes i l'Associació de Rescat a la Mar amb l'objectiu de capturar-la i d'aquesta manera poder tractar-li la ferida.

Malauradament, Desertinha va fugir, però el ressò mediàtic de la seva situació va facilitar que tornàs a ser localitzada dins una cova marina mitjançant la col·laboració de submarinistes. En aquesta ocasió, també va fugir i des d'aleshores pareix que ha recuperat la mobilitat de les aletes de darrera i el seu estat general ha millorat. Aquest cas ha tengut l'efecte positiu de sensibilitzar considerablement la població de Madeira envers la preocupant situació del vell marí.

<http://www.monachus-guardian.org/spanish/mguard18es/1815mednew.htm#Italy>

En el món:

● Possible extinció del dofí del lang-Tsé

Ens arriben notícies molt tristes **des de la Xina**. Enguany s'ha fet una expedició científica de sis setmanes al llarg del **riu lang-Tsé** per estudiar les poblacions d'una de les **espècies animals més amenaçades del món: el *Lipotes vexillifer***, també anomenat **dofí del lang-Tsé o Baiji**. Aquest animal de **2.5 m i 100 kg** es trobava distribuït per algunes conques fluvials d'orient, però la forta pressió a què se'l va sotmetre va determinar que quedàs restringit al riu xinès. **A final dels 90, només se'n localitzaren 13 individus i a l'actual expedició no s'ha detectat ni tan sols un animal.**

El sistema per detectar la presència s'ha basat en l'ús d'hidròfons, uns aparells per detectar els ultrasons que fan servir els dofins com ecolocalitzador. L'expedició pensa proposar que l'espècie sigui considerada extingida, però els criteris UICN consideren que perquè una espècie formi part d'aquesta categoria no n'ha d'haver cap evidència de l'existència en cinquanta anys, condició que encara no s'ha acomplert. **El lang-Tsé ha patit una degradació brutal** durant el segle passat i l'actual: s'han construït preses faraòniques, la contaminació assoleix nivells crítics, la pesca està sobreexplotada i es fan servir encara arts de pesca prohibits (electrocucions, hams il·legals, etc.). Per tant, d'existir algun nucli, es trobaria en alguna conca secundària del lang-Tsé, però en nombre tan reduït que probablement la població ja no seria viable.

tornar a la portada de **CiberESPÈCIES**